

Finansdepartementet

Eskilstuna kommuns yttrande över remiss - Slutbetänkande Förändring genom försök - försöksverksamhet i den kommunala sektorn (SOU 2023:94)

Eskilstuna kommunkoncerns synpunkter

Eskilstuna kommunkoncern (Eskilstuna) står inför en accelererande förändringstakt och stora utmaningar varför vi behöver öka vår utvecklingstakt. Eskilstuna är positiva till att *delta i försöksverksamhet* innan nya förutsättningar, lagar med mera införs på bredden. Eskilstuna är också för att en *permanent utredning eller funktion* som har till uppgift att stötta kommuner och regioner att driva försöksverksamhet, samordna och sprida resultat från försök inom kommunsektorn inrättas. Genom en permanent struktur skulle man vinna tid för nya försök. Eskilstuna anser att om en permanent struktur inrättas behöver den även ha beredskap för att stötta kommuner i de fall återställningskrav föreligger. Kommunen kan inte med säkerhet säga att det går att återställa verksamhet då kommunen inte har rådighet över exempelvis omvärldsfaktorer. Berörda statliga myndigheter behöver inkluderas i försöksverksamheten för att inte riskera att begränsa möjligheter till försök.

Eskilstuna ser möjligheter till *fler försöksområden*. Eskilstuna menar att den statliga arbetsmarknadspolitiken inte når de som behöver stöd som mest och hade gärna sett försök inom arbetsmarknadsområdet. Eskilstuna anser att om regeringen beslutar om en aktivitetskravsreform där kommunernas roll för arbetslösa biståndsmottagare förtydligas, då behöver Arbetsförmedlingen anskaffa tjänster som möjliggör finansiella överenskommelser med kommunerna. Ett annat exempel på möjligt försöksområde är samverkan över kommungränserna för att tillgodose behovet av samhällsservice och välfärdstjänster för invånare i Kvikksund som ligger geografiskt i två kommuners territorium.

Eskilstunas synpunkt på *försöksverksamhet* gällande hanteringen av *ett statsbidrag* är att det inte enbart är viktigt för de små kommunerna. Att inte behöva ansöka, dokumentera, återrapporera, eller ibland rent av missa att söka något av de cirka 200 statsbidragen som Eskilstuna kommun kan ha rätt till, gagnar alla administrativt och det kommunala självstyret.

Eskilstunas vård- och omsorgsförvaltning (VOF) är positiva till försöksverksamhet gällande *avtalssamverkan mellan regionen och kommunen* för att kunna vidareutveckla framtidens sammanhållna, nära och personcentrerade vård och omsorg i hemmet för kommunens invånare. Socialstyrelsens uppföljning av försöksverksamheten bör utföras på ett tydligt sätt och fokusera på hur den kan skapa förutsättningar på lokal nivå. Det kan komma att kräva en förändring i hur Socialstyrelsen genomför uppföljningen och att de kan erbjuda stöd för det förändrade arbetssättet i försöksverksamheten. VOF lyfter att följande behöver beaktas om försöksverksamheten blir verklighet:

- Bristen på kompetens i vård och omsorg kan utgöra en risk om ansvarsgrunden för specialiserad vård i hemmet ökar. Stärkt kompetens genom insatser och patientnära lärande krävs, vilket tar tid från verksamheten.
- Det är viktigt att avtalen utformas tydligt så att kvaliteten på vården inte försämras. Alla parter måste ha rätt resurser och kompetenser för att genomföra specialistvården, säkerställa patientsäkerhet och kraven på god vård. Avtalet behöver säkerställa hur det är möjligt att utföra delegering för icke legitimerad personal.
- Ytterligare överföring av vissa hälso- och sjukvårdsuppgifter som idag inte finns lagreglerat kan leda till oklarheter mellan verksamheter om vem som kan utföra vad. Särskilt i områden där sjukhuset betjänar flera kommuner behöver ansvarsfördelningen tydligt definieras i avtalet för försöksverksamheten.
- Avtalstecknandet mellan kommun och region är en långsiktig process och kan innebära att de kommuner som deltar i en försöksverksamhet riskerar att ersättningen i avtalet blir för lågt i förhållande till effektivitetsvinsten. Det kan leda till överbelastning av specialiserad vård i kommunen, utan ersättning för kostnader och utebliven effekt.
- Möjligheterna till samverkan kan begränsas särskilt vid juridiska konflikter eller allvarliga patientsäkerhetsincidenter, varför juridiken behöver vara noggrant utformad innan försöksverksamheten påbörjas. Det är också viktigt att det finns möjlighet att dela data mellan huvudmän och vårdgivare.
- Det är avgörande att ha en tydlig plan för information och kommunikation för att möjliggöra genomförandet av en försöksverksamhet. Patienter, anhöriga och invånare behöver informeras om förändringen för att förstå förändringarna i vårdflödet och vem som är ansvarig vårdgivare. Det handlar också om kommunens möjlighet att skapa förtroende för vård- och omsorgstjänster så att trygghet skapas i människors hem.

VOF är positiva till att införa försöksverksamhet för viss primärvård i kommunerna då det idag finns brister i kontinuiteten när det gäller tillgången till *läkare*, främst för patienter anslutna till kommunal hälso- och sjukvård. I dag är samverkan avancerad och på många nivåer för att möta behovet av vård utförda av läkare. Det finns kvalitetsrisker med förslaget då kommunerna inte har samma förutsättningar som regionerna att bedriva hälso- och sjukvård, exempelvis medicinsk utrustning och undersökningsmöjligheter. Därför behöver det i försöksverksamheter tydliggöras kontaktvägar och möjlighet att använda gemensamma resurser. Läkare behöver få sammanhang och tillgång till kollegialt stöd. Det finns kontinuitetsrisker, att patienten "förlorar" sin ansvariga läkare när denne ansluter sig till kommunens primärvård, som

behöver säkerställas. Tydliga avtal behövs gällande överförande av läkarvård till kommunen, även hur kommunen ska ersättas för eventuella kostnader. VOF saknar uppgifter om hur denna del av försöket ska följas upp och utvärderas av Socialstyrelsen. Utvärderingar kan visa effekter och utvecklingsområden som kan ge kommuner underlag om vad krävs på sikt för att kunna anställa läkare. SKR är positiva till försök gällande avtalssamverkan mellan kommuner och regioner, dock inte till att kommuner ska anställa läkare och hänvisar då till tidigare utredningar.

När det gäller försöksverksamhet för *avtalssamverkan mellan lantmäterimyndigheter och för de som inte är KLM*, så blev Eskilstuna en egen KLM 2023. Eskilstunas samhällsbyggnadsförvaltning (SBF) ser positivt på att utveckla försöksverksamhet och skapa förutsättningar för mer gemensamt utvecklingsarbete tillsammans med andra kommuner. Framför allt är det intressant om det via avtalssamverkan tillfälligt skulle kunna gå att hjälpa varandra mellan två kommunala lantmäterimyndigheter för att hålla nere kötider och skapa sysselsättning för all personal. SBF ser också positivt på samverkan med statliga myndigheter för att skapa en gemensam förståelse för de utmaningar vi har framför oss. SBF anser att det är viktigt att tillvarata de erfarenheter som de medverkande kommunerna får, för att skapa ett lärande även för andra kommuner. Det är viktigt att det kan ske en systematisk spridning av resultaten av försöksverksamheten. Vid uppföljning och utvärdering av lantmäterimyndighet i samverkan, vad gäller samordningen med den kommunala plan- och byggprocessen, är det viktigt att ha med sig att en sådan förändring troligen inte syns omedelbart i den kommun som inte tidigare haft kommunal lantmäterimyndighet. Dels tar det tid att hitta fungerande samarbetsätt när det inte funnits något tidigare, dels är planprocessen oftast utdragen över en lång tid. Man kan därför inte förvänta sig någon större förändring vad gäller de planer som vinner laga kraft inom de första 6–12 månaderna efter tillkomsten av KLM. Även om den befintliga KLM har utarbetade rutiner inom den egna kommunen är det inte säkert att det är direkt applicerbart på en ny kommun, då kunskap, erfarenhet och roller kan se annorlunda ut i en ny kommun.

Eskilstuna Energi och Miljö AB vill avvakta Svenskt Vattens remissvar på försöksverksamhet för renat *råvatten som dricksvatten*.

Eskilstunas socialförvaltning är positiva till försöksverksamhet för att *motverka välfärdsbrott* och lyfter särskilt fram några delar;

- det förebyggande perspektivet förstärks.
- regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett förslag på hur myndigheten kan utveckla stödet till kommuner för systematisk uppföljning. Socialförvaltningen vill dock framhålla vikten av att det blir ett tydligt och lätthanterligt material som tas fram.
- kommunerna kan vara självständiga. Dock bör det utformas något stöd för att inte riskera att kommuner erbjuder väldigt olika insatser.